

Ružica MARTINOVIĆ-VLAHOVIĆ, *Zemaljski i nebeski grad. Zbirka ogleđa*, Osijek, Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski, 2020, 121 str.

Josip Sanko Rabar
sanko.rabar@terrakom.net

Zbirka je podijeljena u dva ciklusa po šest ogleđa s još jednim dodatnim nakon njih. U prvom ciklusu pod naslovom *Sjaj mrtvih zvijezda* objavljeni su eseji *Riječ i riječ, Sjene postojanja ili o umjetnosti, Starenju koje to možda nije, Mjenjačnica slova, Sjaj mrtvih zvijezda (Što je književnost danas?), Beatitudo et felicitas*. U drugom ciklusu *Bog sadašnjega trenutka* nalaze se *Bog sadašnjega trenutka, O siromaštvu u svijetu stvari, Naš zemaljski grad, Lice i naličje svetosti, Ljubav s iskustvom patnje, Svjetlosti puna*. Dodatni ogleđ je naslovljen *Obitelj i postmoderno doba*.

Bilješka o književnici Ružici Martinović-Vlahović

Pjesnikinja, prozaistica, esejistica i liječnica Ružica Martinović-Vlahović (Zagreb, 1950.), odrasla je u Kominu u Dalmaciji. Na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je 1974. Živi u Slavonskom Brodu od 1976., gdje je provela radni vijek u tamošnjoj bolnici kao specijalist fizijatar. Udana, majka pet odraslih sinova. Književnošću se intenzivnije bavi od polovice devedesetih, ali se poezijom i prozom javljala i puno ranije u raznim glasilima (*MI, Glas Koncila, Glasnik HKLD, Liječničke novine, Godišnjak OMHSB, Hrvatsko slovo, Obnovljeni život* itd.). Piše pjesme, pripovijetke, romane, eseje, osvrte i životopise, te sudjeluje u uredničkom radu.* Njezine priče, eseji, pjesme i radovi

* Bibliografija – *Knjige: Tvoj Duh me obavlja* (pjesme), Zagreb, HKZ »MI«, 1998; *Prirodno planiranje obitelji*, Zagreb, FTI DI, 1998. (13. izd. 2010.); *U blizini* (pjesme), Zagreb, HKZ »MI«, 2002; *Mirisi ljubavi* (pjesme), Slavonski Brod, Ogranak MH, 2009; *Vrata Božića* (pjesme, meditacije, kratke priče), Slavonski Brod, Ogranak MH, 2010. (2. proš. izd. 2011.); *Zlatna nit* (pripovijetke), Zagreb, HKLD, 2012; *Božur pod prozorom* (haiku, haibun), Slavonski Brod, Ogranak MH, 2015; *Smaragdna rijeka* (roman), Split, Naklada Bošković, 2015; *Ima jedno tajno mjesto* (pripovijetke), Zagreb, Biakova, 2016; *Sunce u garaži* (roman), Split, Naklada Bošković, 2018. *Suuredničke knjige*: Ana Bobinac-Georgievski, Zlatko Domljan, Ružica Martinović-Vlahović,

uvršteni su u brojne zbornike i tematske zbirke, a zastupljena je u antologiji *Krist u hrvatskom pjesništvu*, te u kronici HAZU-a *Liječnici pisci u hrvatskoj književnosti*. Dobitnica je više književnih nagrada, među ostalima i »Neretvanske masline« za roman *Smaragdna rijeka*, 2016. godine. Članica je Društva hrvatskih književnika, Matice hrvatske, Hrvatskog liječničkog zbora i Hrvatskog katoličkog liječničkog društva.

Osvrt na novu zbirku eseja

Ružica Martinović-Vlahović iznenađuje svakom svojom novom knjigom. Premda se u književnosti kao autorica samostalnih književnih djela javila relativno kasno, sada to nadoknađuje. Nakon više romana, zbirki pripovijetki i pjesama, pred nama je njezina zbirka eseja pod naslovom *Zemaljski i nebeski grad*. Autorica je stekla afirmaciju vrsne esejistice na sada već poznatom svehrvatskom književnom susretu u Križevcima *Stjepan Kranjčić*, gdje je osvojila više nagrada.

U ovoj knjizi ogleda tematika je bogata i vrlo raznolika, premda često vezana uz kršćansku misao. Usprkos originalnosti misli i književnog talenta često se osvrće na misli mnogih književnika, filozofa i teologa da bi objasnila njihovu misao i bolje ilustrirala vlastitu misao. Njena erudicija je velika i neiscrpna. Spominje, tumači, parafrazira ili citira Blaise Pascala, *pjesan* Mavra Vetranovića, Tina Ujevića, Samuela Becketta i njegovo iščekivanje Godota, Jamesa Joycea, Tomu Akvinskog, Sidu Košutić; teoretičara Vladimira Lončarevića, Josipa Sanka Rabara, teologa Josepha Ratzingera; Marka Marulića, Tolstoja, Dostojevskoga, Charlesa Dickensa, Grahama Greenea, Paula Claudela, Georgesa Bernanosa, Andrea Frossarda, slikare Julija Klovića i Serafina Schöna, Miguela de Cervantesa Saavedre, Slivija Strahimira Kranjčevića, Josipa Prudeusa, Vladimira Devidéa i čajne ceremonije, proroka Jeremiju, mistike Ivana od Križa i Tereziju Avilsku, evanđelista sv. Ivana, Tomislava Brleka, Zvonimira Doroghyja, Josepha Kentenicha, Franza Kafku, Rabindranatha Tagorea, sv. Franju, iznad svega Isusa Krista, pa Bogorodicu Mariju, sv. Ivana Pavla II., mnoge biblijske osobe, likovne umjetnike, svece, mistike i teologe, nemoguće je sve nabrajati, uz ponekog književnika i filozofa, kao i događaje i citate iz Svetog pisma.

Njene su misli složene i kompleksne, originalne, snažne, lijepe i duboke. U prvom ogledu *Riječ i riječ* piše o riječima koje mogu biti razlogom otuđenja i bijega od istinske bliskosti s ljudima te postati sredstvo samouništenja i put u propast. Mogu biti hrana i lijek, ali i otrov i ugriz. Otrgnute od Dobra mogu

Goran Ivanišević, (ur.) *Fizikalna medicina i rehabilitacija u Hrvatskoj*, Zagreb, Fran, 2000; Mario Essert, Ružica Martinović-Vlahović, Mijat Jerković (ur.), *Bijela košuljica Ivanke Bubalo*, Zagreb, Glas Koncila, 2009; Slavko Kovačić, Ružica Martinović-Vlahović, Ivan Rodić (prir.), *Vjera – pjesma i radost. Don Marko Stanić, njegova pisana ostavština i suvremenici o njemu o 40. obljetnici preminuća*, Split, Crkva u svijetu, 2018.

prijeći u njegovu negaciju i podgrizati egzistenciju. Donositi plodove smrti i laži. I glazba je riječ, i slika je riječ. Sve je poruka, znak, simbol – pozdrav stvorenjima. Nebo i zemlja su jedna velika čitaonica, a univerzum božanska knjižnica. I šutnja je riječ, ali neizgovorena. Ona ima moć postati sve što god poželi. I odgovor i pitanje, i pjesma, i molitva. Piše o raznim vrstama umjetnosti snažno i originalno, osobito o književnosti. Piše o umjetnikovu poslanju. Piše o tvarnosti i vremenu. O paradoksu *nemanja vremena* u starijoj dobi. Stavlja u odnos umjetnost i filozofiju, umjetnost i teologiju. Opširnije piše o umjetnosti kršćanskoga nadahnuća.

U ogledu *Starenje koje to možda nije* propituje što je to starost i kako se starenjem bogatimo. Također o mističnoj starosti, kao i o aktivnom i zdravom starenju. Nadasve o ljubavi i njezinom djelovanju. Piše o djelotvornosti riječi, poetici riječi, onkraj tišine i šutnje riječi. Kao i o proslovu Ivanova evanđelja.

U ogledu *Sjaj mrtvih zvijezda* pita se što je književnost danas? Što znači riječ danas?

Drugi ciklus eseja počinje ogledom *Bog sadašnjega trenutka*. Tu piše o različitim dimenzijama prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. Kao i o vječnosti. Zapanjuje da netko tko je studirao medicinu ima tako golemu erudiciju književnu, filozofsku, teološku itd., dapače uz to i sasvim originalne misli, slike i simbole.

U ogledu *Naš zemaljski grad* piše o zavičaju iz kojega smo potekli. Obično je riječ o djetinjstvu i mladosti. Spominje svoj zavičaj oko ušća Neretve, ali i čitav je ovaj svijet naš zemaljski grad. U njemu se talože vremena i zbivanja, živi se i umire. Ali živimo u nadi i za boljim mjestom, u čežnji za Očevim domom, u vjeri da se putovati može i drukčije. Prema visinama! Prema nebeskom gradu. Po ovom ogledu dala je naslov čitavoj ovoj zbirci eseja. Svetost se upravo najviše i očituje u skladnu spoju naravnoga i božanskoga, ne umanjujući ljepotu i cjelovitost ijednoga od njih. Ideal svetosti ljudskoga bića dosegli su izabrani miljenici Božji zrcaleći kroz svoju narav Božju sliku posve jasno, nepomućeno i zorno. A najveći dar neba zemlji jest ljubav. Ta četvrta dimenzija o kojoj govore (meta)fizičari iskonska je, unutarinja i nevidljiva; sazdana od elementarnih božanskih čestica sve sačinjava, sve pokreće.

U ogledu *Ljubav s iskustvom patnje* piše o vječnosti i Božjem kraljevstvu. Bog je bliži čovjeku no ikomu drugomu i blizak mu je najviše što se uopće može biti! Pozvao ga je u osobni odnos i darovao mu samoga sebe. Tu govori i o milosrđu u umjetnosti. Piše o slikama i književnim djelima, što su svojevrsne poetske meditacije pred umjetničkim djelima.

U zadnjem i zasebnom ogledu *Obitelj i (naše) postmoderno doba* obrađuje se tema obitelji s obzirom na neka društvena zbivanja kod nas posljednjih nekoliko desetljeća, zbog čega obitelj treba čuvati od unutarnjega i vanjskoga razaranja.

»Domovina nije samo dom, trebala bi biti i kao hram: dati dom ljudima, a Bogu stan, šator sastanka, goru susreta, mjesto pohađenja. Svaki zemaljski grad, pa i naš, ima u sebi sve to, iako samo u slici. Kao što je čovjek odslikani Bog, tako bi i

zemaaljski grad u svojem svetištu trebao čuvati blistavost odsjaja slike nebeskoga grada i napajati se tim svjetlom. I po uzoru na njega postajati svakim danom sa sve manje smrti, tuge, jauka i boli u sebi« (*Naš zemaljski grad*).

Đuro Vidmarović je u pogovoru knjige napisao:

»Ružica Martinović-Vlahović izgrađena je književna osobnost glede vlastita literarnoga diskursa. U ovim se esejima njezin kreativni rakurs širi na područje koje spada izvan literature u užemu smislu. To su životne, egzistencijalne i esencijalne teme čovjeka, pa i ljudskoga postojanja, ali i životne datosti u svim njegovim zemaljskim oblicima. Na primjer, vrlo su nadahnuti i suvremeni po svome sadržaju eseji *Starenje koje to možda nije*, *O siromaštvu u svijetu stvari* i *Ljubav s iskustvom patnje*.

Ružica Martinović-Vlahović vrlo se hrabro uhvatila u koštac s navedenim temama. Svaki od eseja mogao bi prerasti u posebno stručno, znanstveno ili književno djelo. Autorica na to upućuje i svojom širokom naobrazbom, dubokim poznavanjem problema o kojima piše, ali i emocionalnom angažiranosti u pisanju, odnosno razradi tih tema. Stoga je knjiga *Zemaaljski i nebeski grad* dobrodošlo štivo, a po mome skromnom sudu, ovo bi djelo trebalo naići na širi odaziv kod čitatelja, osobito onih koji se egzistencijalno i moralno temeljitije propituju.«

S dobrim je razlogom dobila čitav niz godišnjih nagrada *Kranjčić* za oglede. Svaki put nova, svaki put originalna.